تازه‌های اقتصاد
چهارشنبه ۱۴ مرداد ۱۴۰۵ شماره ۹۲

افزایش سپرده قانونی، سیاستی برای مهار تورم

(صفحه ۲)

بازگرداندن ارزهای خانگی به اقتصاد با «صندوق‌های ارزی»

(صفحه ۲)

خط قرمز بانک مرکزی روی سودهای کاغذی

صورت‌های مالی حسابرسی‌شده بانک‌ها در سال ۱۴۰۴ از یکی از مهم‌ترین اصلاحات نظارتی بانک مرکزی در سال جاری پرده برداشته است؛ اصلاحی که باعث شد بخشی از سودهای شناسایی‌شده بانک‌ها از محل تسعیر ارز حذف شود و صورت‌های مالی آنها به واقعیت نزدیک‌تر شود

بررسی گزارش‌های منتشرشده در سامانه کدال نشان می‌دهد اجرای بخشنامه بانک مرکزی درباره نحوه تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی، درآمد ارزی برخی بانک‌ها را به شکل محسوسی کاهش داده و عملاً از شناسایی سودهای موهومی جلوگیری کرده است.

بانک مرکزی با صدور بخشنامه‌ای در ۱۳ اردیبهشت ۱۴۰۵، ضوابط جدید تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی مؤسسات اعتباری را برای گزارشگری مالی پایان سال ۱۴۰۴ ابلاغ کرد. بر اساس این بخشنامه، مبنای تسعیر ارز، نرخ خرید حواله مرکز مبادله ارز و طلای ایران در تاریخ ۲۸ اسفند ۱۴۰۴ تعیین شد و در عین حال، برای مطالبات ارزی قدیمی و مشکوک‌الوصول محدودیت‌هایی در شناسایی سود ناشی از تسعیر در نظر گرفته شد.

یادداشت روز

کنترل تورم؛ پیش‌شرط حمایت پایدار از تولید

یوسف کاووسی
کارشناس پولی و بانکی

در شرایطی که اقتصاد ایران همچنان با پیامدهای جنگ، تحریم و محدودیت‌های ارزی مواجه است، تعیین اولویت‌های سیاست‌گذار پولی بیش از هر زمان دیگری اهمیت یافته است. در چنین فضایی، برخی انتقادات نیز متوجه بانک مرکزی شده؛ از مدیریت بازار ارز گرفته تا فرآیند ثبت سفارش، ترخیص کالا و عملکرد سامانه‌های تجاری. با این حال، بررسی دقیق وظایف دستگاه‌های مختلف نشان می‌دهد که بخشی از این انتقادات ناشی از خلط مسئولیت‌هاست و حل بسیاری از مشکلات موجود، بیش از هر چیز به هماهنگی میان نهادهای اقتصادی کشور وابسته است.

در شرایط فعلی، مهم‌ترین اولویت اقتصاد کشور باید کنترل تورم باشد. هرچند حمایت از تولید و تأمین مالی بنگاه‌ها نیز اهمیت دارد، اما ثبات قیمت‌ها پیش‌نیاز رونق تولید محسوب می‌شود. زمانی که فعالان اقتصادی اطمینان داشته باشند در ماه‌های آینده با تورم شدید و غیرقابل پیش‌بینی مواجه نخواهند شد، این اطمینان برای آنان ارزشی به‌مراتب بیشتر از دریافت تسهیلات بانکی خواهد داشت. کاهش نااطمینانی، امکان برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری را افزایش می‌دهد و به بهبود فضای کسب‌وکار کمک می‌کند.

البته این موضوع به معنای بی‌نیازی کامل بنگاه‌ها از منابع مالی نیست. صنایع و واحدهایی که در جریان جنگ و بحران‌های اخیر آسیب دیده‌اند، برای بازسازی به تسهیلات نیاز دارند. با این حال، موضوع بازسازی فراتر از اعطای وام است و باید در چارچوب برنامه‌های پس از جنگ، جذب سرمایه‌گذاری، حضور شرکت‌های خارجی و منطقه‌ای و تأمین منابع لازم برای احیای زیرساخت‌ها مورد بررسی قرار گیرد.

ادامه مطلب را در لینک بخوانید

قرارداد تامین مالی ۳۹۶ هزار واحد نهضت ملی مسکن امضا شد

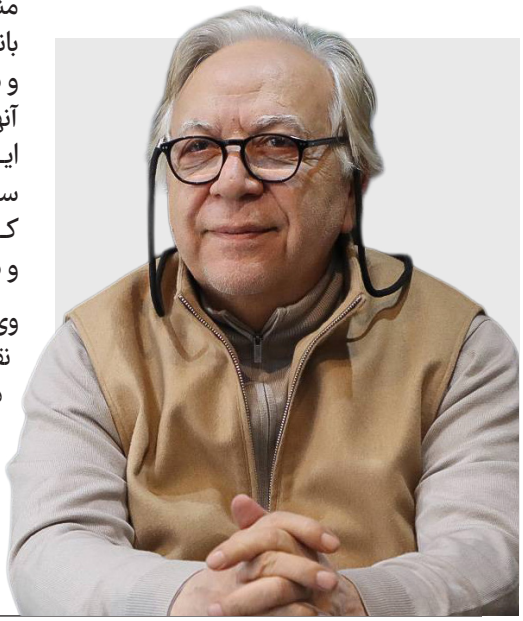
انعقاد تفاهم‌نامه ایران و پاکستان برای تجارت ۱۰ میلیارد دلاری

زمانبندی شارژ کالابرگ تغییر کرد

ثبت قیمت کالا و خدمات در سامانه ۱۲۴ الزامی شد

افزایش سپرده قانونی، سیاستی برای مهار تورم

جمشید عدالتیان، اقتصاددان؛ با اشاره به افزایش یک و نیم واحد درصدی سپرده قانونی بانک‌ها، اظهار کرد: کاهش قدرت وام‌دهی بانک‌ها با این اقدام بانک مرکزی می‌تواند در راستای تحقق اهداف سیاست پولی مؤثر باشد، هرچند میزان اثرگذاری آن نیازمند بررسی‌های کارشناسی و سنجش‌های دقیق است.

عدالتیان افزود: افزایش سپرده قانونی به این معناست که بخشی از منابع بانک‌ها باید نزد بانک مرکزی نگهداری شود و در نتیجه، قدرت وام‌دهی آنها کاهش پیدا می‌کند. این دقیقاً در چارچوب یک سیاست پولی قرار می‌گیرد که هدف آن کنترل نقدینگی و در نهایت مهار تورم است.

وی افزود: هرچند اصل این سیاست در کنترل رشد نقدینگی و تورم مؤثر است، اما درباره میزان دقیق اثرگذاری آن نمی‌توان بدون انجام مطالعات کارشناسی و بررسی‌های کمی اظهار نظر کرد.

این اقتصاددان با بیان اینکه افزایش سپرده قانونی تنها به محدود شدن تسهیلات‌دهی بانک‌ها ختم نمی‌شود، گفت: با افزایش ذخایر قانونی نزد بانک مرکزی، پشتوانه بانک‌ها نیز تقویت می‌شود و این موضوع می‌تواند تا حدی اعتماد عمومی به شبکه بانکی را افزایش دهد.

> " تجربه مشکلات برخی بانک‌ها نشان داده است که وجود ذخایر قانونی کافی اهمیت زیادی در حفظ ثبات بانکی دارد؛ بنابراین این سیاست علاوه بر کاهش قدرت خلق اعتبار، می‌تواند از منظر تقویت امنیت شبکه بانکی نیز قابل توجه باشد "

عدالتیان ادامه داد: تجربه مشکلات برخی بانک‌ها نشان داده است که وجود ذخایر قانونی کافی اهمیت زیادی در حفظ ثبات بانکی دارد؛ بنابراین این سیاست علاوه بر کاهش قدرت خلق اعتبار، می‌تواند از منظر تقویت امنیت شبکه بانکی نیز قابل توجه باشد.

وی درباره این موضوع که آیا محدود شدن وام‌دهی بانک‌ها می‌تواند به هدایت منابع به سمت تولید منجر شود، اظهار کرد: موضوع هدایت اعتبار بسیار پیچیده‌تر از آن است که صرفاً با افزایش سپرده قانونی محقق شود. بخش قابل توجهی از تسهیلات بانکی تکلیفی است و همین مسئله فشار زیادی بر بانک‌ها وارد می‌کند.

بازگرداندن ارزهای خانگی به اقتصاد با «صندوق‌های ارزی»

حمید محمدی‌اصل، کارشناس بازارهای مالی با اشاره به راه‌اندازی صندوق‌های ارزی در بازار سرمایه، اظهار کرد: این صندوق‌ها می‌توانند ابزار مناسبی برای مدیریت سرمایه‌گذاری و پوشش ریسک تورم باشند، بنابراین حرکت سیاست‌گذار به سمت توسعه این ابزارها را می‌توان اقدامی مثبت ارزیابی کرد.

وی گفت: در سال‌های اخیر بخشی از سرمایه‌گذاران برای حفظ ارزش دارایی‌های خود به بازار طلا روی آورده‌اند، اما در مقاطعی که انتظار رشد قابل توجه قیمت طلا وجود ندارد، صندوق‌های ارزی می‌توانند جایگزین مناسبی باشند و سرمایه‌ها را به سمت خود جذب کنند.

این کارشناس بازارهای مالی با بیان اینکه مهم‌ترین چالش این صندوق‌ها جلب اعتماد سرمایه‌گذاران است، افزود: بازدهی این صندوق‌ها اهمیت دارد، اما اعتماد عمومی اهمیت بیشتری دارد. سرمایه‌گذاران باید اطمینان پیدا کنند که سازوکار این ابزارها شفاف و قابل اتکا است.

محمدی‌اصل ادامه داد: در صورت ایجاد این اعتماد، صندوق‌های ارزی می‌توانند بخشی از ارزهای خانگی را که سال‌ها از چرخه اقتصاد خارج شده‌اند جذب کنند و علاوه بر ایجاد بازدهی برای صاحبان سرمایه، به تعمیق بازار سرمایه نیز کمک کنند.

صندوق‌های ارزی، فشار تأمین مالی ارزی را از شبکه بانکی کاهش می‌دهد

وی با اشاره به آثار اقتصادی این صندوق‌ها گفت: توسعه صندوق‌های ارزی می‌تواند فشار تأمین مالی ارزی از دوش شبکه بانکی را کاهش دهد و منابع قابل توجهی را به سمت فعالیت‌های مولد هدایت کند.

این کارشناس بازارهای مالی تأکید کرد: منابع این صندوق‌ها باید در پروژه‌هایی سرمایه‌گذاری شود که درآمد ارزی دارند؛ زیرا اگر منابع صرف پروژه‌های دارای درآمد ریالی شود، ریسک افزایش نرخ ارز متوجه صندوق‌ها خواهد شد.

وی افزود: صنایع صادرات‌محور از جمله معدن، فولاد و پتروشیمی می‌توانند از مهم‌ترین مقصدهای این منابع باشند، چراکه درآمد ارزی این شرکت‌ها امکان ایفای تعهدات صندوق‌ها را فراهم می‌کند.

محمدی‌اصل گزارش‌دهی منظم را از دیگر الزامات موفقیت صندوق‌های ارزی دانست و گفت: این صندوق‌ها باید همانند سایر صندوق‌های سرمایه‌گذاری بازار سرمایه، گزارش‌های شفاف و مستمر ارائه کنند تا اعتماد سرمایه‌گذاران حفظ شود.

وی با اشاره به تجربه ناموفق سپرده‌های ارزی در سال‌های گذشته اظهار کرد: یکی از دغدغه‌های سرمایه‌گذاران، نحوه بازپرداخت اصل سرمایه و سود است. سیاست‌گذار باید تضمین کند که هم اصل سرمایه و هم سود، به صورت ارزی پرداخت شود و نه معادل ریالی آن؛ زیرا در غیر این صورت اعتماد عمومی شکل نخواهد گرفت.

تغییرات جدید در هزینه ساخت مسکن

با وجود آنکه خرید و اجاره مسکن در بین کالاهای افزایش قیمت یافته، در ردیف آخر قرار دارد و تورمی در محدود ۳۰ درصد را تجربه کرده، اما قیمت مصالح ساختمانی در شهر تهران نشان می‌دهد تورم سالانه نهاده‌ها ۶۱.۸ درصد، تورم فصلی ۳۶ درصد و تورم نقطه‌به‌نقطه ۹۶.۸ درصد در زمستان ۱۴۰۴ شده است. بالاترین افزایش فصلی قیمت در میان گروه‌های کالایی مربوط به چوب ۷۳.۳ درصد، تأسیسات مکانیکی ۶۸.۳ درصد و تأسیسات برقی ۶۱.۷ درصد بوده که در کنار رشد قابل توجه قیمت مصالحی مانند سیمان، تیرآهن، لوله‌های گالوانیزه و انواع MDF، هزینه اجرای پروژه‌های ساختمانی را به شکل محسوسی افزایش داده است.

در بین نهاده‌های ساختمانی پنج محصول درگیر جهش‌های قابل توجهی شدند. قیمت لوله گالوانیزه آب از ۶۱۰ هزار تومان به ۳ میلیون تومان رسیده که ۴۰۷ درصد رشد قیمت را نشان می‌دهد. MDF هایگلاس رنگی از ۲.۸ میلیون تومان به ۱۰ میلیون تومان افزایش یافته یعنی ۲۵۸ درصد افزایش. MDF ملامینه رنگی با ۲۳۶ درصد رشد از ۲.۹ میلیون تومان به ۹.۹ میلیون تومان بالغ شده. تیرآهن ۱۴ هم که قیمتی معادل ۳۸ هزار تومان داشته به ۹۲ هزار تومان رسیده که یک رشد ۱۴۱ درصدی بوده و نهایتا سیمان تیپ ۲ با قیمت ۱۲۶ هزار تومان در زمستان ۱۴۰۳، ۱۹۷ هزار تومان در زمستان ۱۴۰۴ عرضه شده که رشد ۵۵ درصدی داشته است.

۵ محصول با بیشترین جهش قیمت بین زمستان ۱۴۰۳ تا زمستان ۱۴۰۴

نهاده ساختمانی	قیمت ۱۴۰۳- ریال	قیمت ۱۴۰۴- ریال	درصد رشد
لوله گالوانیزه آب ۱.۲	۶۱۰۳۰۳۰	۳۰۹۹۵۶۰۰	۴۰۷
MDF هایگلاس رنگی	۲۸۴۲۱۴۲۹	۱۰۱۸۰۰۰۰۰	۲۵۸
MDF ملامینه رنگی	۲۹۵۷۱۴۲۹	۹۹۵۹۲۸۵۷	۲۳۶
تیرآهن ۱۴	۳۸۳۱۳۱	۹۲۴۶۵۹	۱۴۱
سیمان تیپ ۲	۱۲۶۸۳۸۷	۱۹۷۵۴۸۴	۵۵

شکل‌گیری عصر بانکداری نامرئی

آینده خدمات مالی در سوپر اپ‌ها رقم می‌خورد؟

زمانی نه‌چندان دور، دریافت خدمات مالی تنها از طریق شعب بانک یا در نهایت اینترنت‌بانک و همراه‌بانک امکان‌پذیر بود، اما امروز کاربران بدون خروج از اپلیکیشن‌هایی که هر روز از آنها استفاده می‌کنند، می‌توانند پرداخت انجام دهند، خرید اعتباری داشته باشند، بیمه تهیه کنند یا حتی برای دریافت تسهیلات اقدام کنند. این تغییر، مفهوم بانکداری تعبیه‌شده Embedded Finance را به یکی از مهم‌ترین روندهای صنعت مالی جهان تبدیل کرده است؛ مدلی که در آن بانک‌ها بیش از آنکه در معرض دید مشتری باشند، در نقش تأمین‌کننده زیرساخت فعالیت می‌کنند. به همین دلیل، بسیاری از تحلیلگران از شکل‌گیری عصر «بانکداری نامرئی» سخن می‌گویند؛ عصری که در آن خدمات بانکی در دل پلتفرم‌های دیجیتال ارائه می‌شود، نه لزوماً در اپلیکیشن یا شعبه بانک.

بررسی‌های مؤسسات بین‌المللی نشان می‌دهد این تحول، دیگر یک چشم‌انداز دوردست نیست. برآوردهای McKinsey حاکی از آن است که بازار بانکداری تعبیه‌شده در اروپا تا پایان دهه جاری به درآمدی بیش از ۱۰۰ میلیارد یورو خواهد رسید و بخش قابل توجهی از خدمات بانکداری خرد از طریق پلتفرم‌های غیربانکی ارائه خواهد شد. این روند، بانک‌ها را به بازنگری در مدل کسب‌وکار و همکاری گسترده‌تر با شرکت‌های فناوری واداشته است.

سوپراپ‌ها دیگر تنها اپلیکیشن‌های حمل‌ونقل، خرید یا پیام‌رسان نیستند؛ آنها به اکوسیستم‌هایی تبدیل شده‌اند که طیف متنوعی از خدمات را در یک محیط واحد ارائه می‌کنند. در چنین بستری، خدمات مالی نیز به بخشی از تجربه روزمره کاربران تبدیل شده است.

وثیقه‌محوری تعاونی‌ها را از چرخه تسهیلات بانکی خارج کرد

رضا وفایی یگانه، معاون اقتصادی اتاق تعاون ایران با اشاره به سهم بخش تعاون در اقتصاد کشور گفت: بر اساس آمارهای رسمی، سهم بخش تعاون از تولید ناخالص داخلی ایران حدود ۵ تا ۷ درصد برآورد می‌شود؛ این در حالی است که مطابق اصل ۴۴ قانون اساسی دستیابی به سهم ۲۵ درصدی برای بخش تعاون در اقتصاد ملی هدف‌گذاری شده است. فاصله میان وضعیت موجود و هدف قانونی نشان می‌دهد که مسئله اصلی، ضعف ظرفیت‌های تعاون نیست، بلکه نبود یک اکوسیستم حمایتی کارآمد برای رشد این بخش است.

وی افزود: برای افزایش سهم بخش تعاون، اجرای کامل قوانین مرتبط، تسهیل دسترسی تعاونی‌ها به منابع مالی و بازارها، توسعه زنجیره‌های ارزش، واگذاری بخشی از پروژه‌های ملی به تعاونی‌های توانمند و ارتقای حکمرانی، بهره‌وری و تحول دیجیتال باید در اولویت قرار گیرد.

معاون اقتصادی اتاق تعاون تأکید کرد: تجربه کشورهای موفق نشان می‌دهد هر جا دولت نقش تسهیل‌گر را ایفا کرده و از تصدی‌گری فاصله گرفته است، بخش تعاون توانسته سهم قابل توجهی در رشد اقتصادی، اشتغال و تحقق عدالت اجتماعی داشته باشد.

رضا وفایی یگانه با بیان اینکه اتاق تعاون ایران سه مطالبه راهبردی از دولت دارد، گفت: نخستین مطالبه، اجرای کامل قوانین مرتبط با بخش تعاون است؛ زیرا بخش مهمی از قوانین و احکام برنامه‌های توسعه درباره تعاون هنوز اجرایی نشده و اجرای دقیق قوانین موجود، پیش از تصویب قوانین جدید، ضروری است.

وی ادامه داد: دومین مطالبه، اصلاح نظام تأمین مالی تعاونی‌هاست. تعاونی‌ها به دلیل ماهیت مشارکتی خود معمولاً وثایق سنگین بانکی در اختیار ندارند.

میلیاردها پوند برای لیگ برتر؛ تقریباً هیچ برای باشگاه‌های ایران

دارایی گمشده فوتبال ایران

لیگ برتر انگلیس از محل فروش حقوق پخش رسانه‌ای سالانه میلیاردها پوند درآمد کسب می‌کند و این منبع، ستون اصلی اقتصاد فوتبال این کشور است. در مقابل، صورت‌های مالی دو باشگاه بزرگ ایران نشان می‌دهد درآمد رسانه‌ای عملاً جایگاه معناداری در ترازنامه آن‌ها ندارد. چرا مسابقه فوتبال در یک کشور، مهم‌ترین دارایی اقتصادی باشگاه‌هاست و در کشوری دیگر، هرگز به جریان درآمدی پایدار تبدیل نشده است؟

تا پایان دهه ۱۹۸۰، اقتصاد فوتبال اروپا بیش از هر چیز بر فروش بلیت، حمایت مالی شرکت‌های محلی و کمک مالکان دولتی یا خصوصی باشگاه‌ها استوار بود. در ۹ نوامبر ۱۹۸۹، با فروریختن دیوار برلین، فقط مرز میان آلمان شرقی و غربی از میان نرفت؛ اروپا وارد دوره‌ای تازه از آزادسازی اقتصادی، خصوصی‌سازی و شکل‌گیری بازارهای یکپارچه شد. در کمتر از سه سال، پیمان ماستریخت امضا شد، شبکه‌های تلویزیونی خصوصی به بازیگران اصلی بازار رسانه تبدیل شدند و رقابت برای تصاحب مخاطب، ارزش محتوای زنده را به‌طور بی‌سابقه‌ای افزایش داد. فوتبال، به‌عنوان محبوب‌ترین محصول رسانه‌ای اروپا، بیش از هر صنعت دیگری از این تحول بهره برد.

سه سال بعد، این تغییرات در زمین فوتبال نیز خود را نشان داد. در سال ۱۹۹۲، باشگاه‌های انگلیسی با تأسیس لیگ برتر فوتبال انگلستان، فروش متمرکز حقوق رسانه‌ای مسابقات را به مهم‌ترین دارایی تجاری خود تبدیل کردند و هم‌زمان، لیگ قهرمانان اروپا با ساختار جدید متولد شد.

تصمیم عجیب اوپک پلاس در بزنگاه افت قیمت

تصمیم اوپک پلاس برای افزایش روزانه ۱۸۸ هزار بشکه‌ای تولید در سپتامبر ۲۰۲۶، در ظاهر ادامه همان مسیر تدریجی بازگرداندن کاهش‌های داوطلبانه است؛ اما در بطن خود، حامل یک تغییر مهم در منطق تصمیم‌گیری این ائتلاف است. اگر در ماه‌های بحران، اولویت اصلی اوپک پلاس مهار شوک عرضه و جلوگیری از جهش بی‌ثبات‌کننده قیمت‌ها بود، اکنون با فروکش نسبی ریسک‌های منطقه‌ای، بازگشت جریان نفت از خلیج فارس و تضعیف چشم‌انداز تقاضا، مسئله اصلی دیگر «کمبود عرضه» نیست، بلکه «نحوه مدیریت بازگشت بشکه‌ها به بازاری است که به‌سرعت می‌تواند وارد مازاد شود».

در چنین فضایی، افزایش تولید اوپک پلاس نه یک علامت صِرفِ اعتماد به تقاضا، بلکه بیش از هر چیز تلاشی برای حفظ کنترل بر بازار، جلوگیری از واگذاری سهم به رقبا و مدیریت نزول قیمت‌هاست.

اوپک پلاس در نشست ۲ اوت ۲۰۲۶ تصمیم گرفت تولید هفت کشور عضو درگیر در کاهش‌های داوطلبانه آوریل ۲۰۲۳ را از سپتامبر، در مجموع ۱۸۸ هزار بشکه در روز افزایش دهد. این هفت کشور شامل عربستان سعودی، روسیه، عراق، کویت، قزاقستان، الجزایر و عمان هستند. بر اساس بیانیه رسمی اوپک، این روند همچنان «تدریجی، انعطاف‌پذیر و قابل توقف یا معکوس شدن» باقی می‌ماند؛ عبارتی که نشان می‌دهد ائتلاف هنوز به‌طور کامل از خطر افت بیشتر قیمت‌ها آسوده نیست. اما اهمیت تصمیم اخیر فقط در عدد ۱۸۸ هزار بشکه نیست؛ اهمیت اصلی در زمینه بازار است.

وقتی نرخ بهره از هزینه دفاعی جلو می‌زند

گروه ۷ در تله بدهی

در دنیای امروز پس از همه‌گیری کرونا، جنگ، تورم و جهش نرخ‌های بهره، فشار مالی بر دولت‌ها دیگر فقط در کسری بودجه یا رشد بدهی خلاصه نمی‌شود؛ مسئله اصلی، هزینه‌ای است که دولت‌ها برای زنده نگه داشتن همین بدهی‌ها می‌پردازند. اکنون در بخش بزرگی از گروه ۷، دولت‌ها برای پرداخت بهره اوراق و تعهدات گذشته، بیش از آنچه برای دفاع و امنیت هزینه می‌کنند بودجه کنار می‌گذارند. این جابه‌جایی نشانه‌ای است از ورود اقتصادهای پیشرفته به مرحله‌ای که در آن، بدهی نه فقط یک متغیر مالی، بلکه یک محدودیت راهبردی برای سیاست‌گذاری شده است.

گزارش تازه بلومبرگ که از روند مالی اقتصادهای پیشرفته ترسیم می‌شود، نشان می‌دهد فشار نرخ‌های بهره بالا اکنون به قلب بودجه عمومی اعضای گروه ۷ رسیده است. برآوردهای صندوق بین‌المللی پول نشان می‌دهد هزینه بهره دولت در بسیاری از اقتصادهای بزرگ همچنان بالاست و در برخی موارد در مسیر صعودی قرار دارد؛ داده‌های این گزارش و پیوست آماری آن مرجع مهمی برای سنجش بار مالیِ بدهی در سال ۲۰۲۶ است.

ویدیو

